

ŠARENOST

scene

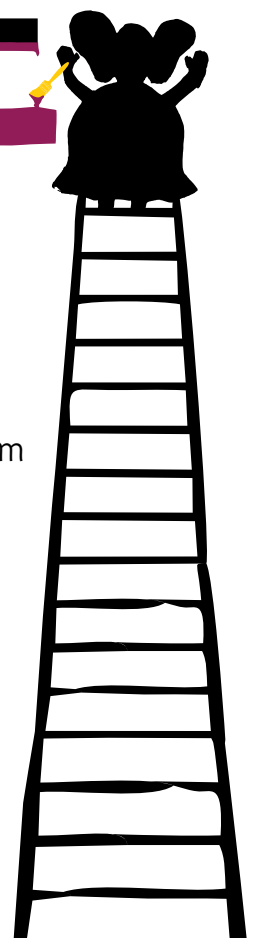
PROJEKAT FINANSIRA EVROPSKA UNIJA

MEDIATE

5A3Art²

ŠAREN scene

Zbirka dramskih tekstova za dramski pedagoški rad sa decom
i mladima na razvoju tolerantnosti, inkluzivnosti i saradnje

 Biblioteka
Dramagogija

Knjiga 5

Beograd, 2015.

Dramskom igrom do razumevanja i solidarnosti

Zbirka dramskih tekstova *Šarene scene* namenjena je dramskom pedagoškom radu sa decom i mladima u školama i dramskim grupama, sa posebnom namerom da se među njima, kroz rad na predstavi, podstakne saradnja, inkluzivnost i tolerantnost.

Razlog za nastanak ove zbirke leži u nedostatku dramske literature za rad sa decom i mladima, koja sadrži ozbiljan pedagoški i umetnički potencijal za obrazovno-vaspitno delovanje.

Brojni noviji dramski tekstovi, namenjeni dečjoj publici ili deci kao izvođačima, nažalost, prvenstveno plediraju na zabavu, površni su i nedostaje im kako sadržajna, tako i umetnička oštrica. Pošto se u našem društvu, danas, stvaralaštvo za decu i mlade nedovoljno ceni i podstiče, produkcija za ovu ciljnu grupu često se svodi na 'tezge',

što kulturi i umetnosti oduzima neprocenjivo važnu vaspitnu funkciju i nanosi ogromnu štetu formiranju stavova, ukusa i socijalnih i kulturnih potreba i navika mladih generacija.

Posebno u situaciji kada su vršnjačko nasilje, netolerantnost, isključivanje i individualizam sve više zastupljeni među mladima, neophodno je razvijati didaktička sredstva koja će nastavnicima u školama i neformalnom obrazovanju pružiti materijal za rad na podsticanju pozitivnih vrednosti. Po svojoj prirodi, drama čini jedan od najsnažnijih i najdelotvornijih pristupa za uključivanje svih učenika i razvijanje njihovih kreativnih, ali i socijalnih i etičkih potencijala. Pošto dramski rad u školi najčešće podrazumeva postavljanje predstave, za uspešan i smisao rad potrebni su kvalitetni dramski tekstovi – pedagoški relevantni i umetnički vredni – aktuelni, podsticajni, duhoviti, razigrani, maštoviti.

Da bismo razvili dramske tekstove inspirativne kako za učenike, tako i za nastavnike, sarađivali smo direktno sa onima koji čine buduće izvođače i gledaoce u školskom i omladinskom pozorištu. Četiri dramska teksta koja ovde objavljujemo delo su dece i mladih koji su, predvođeni nastavnicima, dramskim pedagozima, umetnicima i aktivistima, učestvovali u kreativnim procesima u više opština u Beogradu i Novom Sadu. Drame čine krajnji rezultat višemesečnih aktivnosti u okviru projekta *MEDIATE – Metod obrazovne drame za razvoj tolerantnosti i inkluzivnosti*.

Rad je otpočet šestodnevnom obukama nastavnika za primenu dramskih tehnika u obrazovno-vaspitnom radu, s fokusom na razvoj uvažavanja i saradnje među decom i mladima. Nakon završenih seminara, veliki broj nastavnika prihvatio je da sistematski primeni program u radu sa učenicima. Nastavnici su se grupisali u timove koji su radili sa fokus grupama učenika – u nekim školama to su bile dramske sekcije, a u nekim čitava odeljenja. Okupljena je i jedna grupa mladih sa smetnjama u razvoju, kao i dve omladinske grupe u okviru civilnog sektora. Ukupno je formirano 13 timova u četiri gradske sredine.

Timovi su identifikovali probleme u socijalnom ponašanju dece i mladih i odredili ciljeve koje žele da postignu kroz dramski rad, a zatim su program seminara prilagodili uzrastu i potrebama učenika. Rad sa fokus grupama trajao je više meseci, obuhvativši 211 dece i mladih, od predškolskog do omladinskog uzrasta. Na osnovu dnevnika rada i izveštaja nastavnika, uspešnost programa procenjena je u istraživačkom izveštaju Bojane Tankosić koji u skraćenoj verziji objavljujemo u okviru ove zbirke.

Nakon ovih koraka, nastavnici su pozvali najmotivisanije učenike da se uključe u rad na razvoju predstava. U svim sredinama su, od više fokus grupa, formirane zajedničke grupe, heterogene po sastavu – učestvovala su deca iz više škola i odeljenja, različitog uzrasta, socijalnog i ekonomskog statusa, iz sela i grada itd. Sa ovim dramskim grupama su, uz nastavnike, radili dramski pedagozi i umetnici.

Dramski rad odvijao se kroz igre i improvizacije, s ciljem da se prikupe autentični kreativni iskazi mladih učesnika. Ovi materijali su postepeno, putem dramske razrade, uobličavani u scenarija. Scenariji su zapisivani, razrađivani i 'pročišćavani' dok su prerastali u dečje i omladinske

predstave. Dijalozi su potom fiksirani, a konačan oblik dramskoj građi dala je dramaturškinja Jelena Anđelovski.

Na ovaj način dobili smo četiri originalne drame koje, ponekad vrlo poetski, ponekad veoma otvoreno, govore o pitanjima koja okupiraju mlade generacije.

Drama *Šarene jabuke* nastala je kroz kreativnu razradu priče Dragana Lukića *Jabuka*, sprovedenu sa učenicima prvog, drugog i trećeg razreda osnovne škole. Ova razigrana, topla i poetična pripovest o potrazi za vrlinom namenjena je dramskom pedagoškom radu sa mladim osnovnoškolskim uzrastom.

Deca su uvek u pravu je dramska priča koja na zasmijan način tretira veoma ozbiljna pitanja prisutna u svakodnevici savremene dece. Nastala je kroz kreativni proces sa učenicima trećeg i četvrtog razreda osnovne škole. Tema vršnjačkog nasilja, lucidno lociranje uzroka i duhovito viđenje rešenja mogu biti podsticajni i korisni u dramskom pedagoškom radu i sa starijim uzrastom.

Drama *Gori-doli, je l' te boli?* specifična je po tome što su je osmislili nastavnici koji su u naraciju utkali svoja zapazanja o putevima socijalizacije dece i njihovom odnosu prema vršnjacima koji se razlikuju od većine. Zamišljen za realizaciju u pozorištu senki, ovaj tekst nudi više mogućnosti za tumačenje i sadrži bogat potencijal za scensku razradu sa učenicima svih generacija.

Drama *Negde iza duge* donosi priče učenika srednje škole i pruža izvrstan predložak za pedagoški rad sa njihovim vršnjacima. Dramske situacije otvaraju niz ključnih pitanja za generaciju koja se nalazi na pragu zrelosti, a u dijaloge su ugrađene i indikacije koje zainteresovanog nastavnika mogu uputiti kako i zašto da koristi dramu u svom radu.

Pomoć nastavnika (vaspitača, stručnih saradnika) tokom čitavog procesa bila je veoma dragocena: nastavnici su se starali o uslovima za rad, vodili računa da mladi učesnici redovno dolaze na radionice i probe, pomagali su im da usvoje sadržaje, upamte tekst i scenske kretnje i pravovremeno budu spremni za izlazak na scenu. Mnogi roditelji su se, takođe, uključili u pripremu predstava, katkad i kao aktivni učesnici u razvoju scenarija i nalaženju scenskih rešenja. Kroz procesni rad, stvorile su se čvrste saradničke veze, kako među nastavnicima iz iste škole i među kolegama iz različitih škola, tako i sa aktivistima, umetnicima, stručnjacima i roditeljima koji su postali pouzdani saradnici na zajedničkom zadatku – pružanju podrške deci i mladima da izrastu u odgovorne, svesne i solidarne ljude.

Nadamo se da će ova zbirka i vama pružiti zadovoljstvo i biti vam od koristi.

Korišćenje tekstova iz ove zbirke u dramskom pedagoškom radu sa decom i mladima je slobodno.

Biće nam izuzetno drago ako nas budete obavestili da ćete igrati tekst objavljen u okviru ove zbirke. Naša adresa je: PROJECT.MEDIATE@gmail.com

Molimo vas da u programu predstave istaknete da je dramski tekst (*naziv drame*) razvijen je u okviru projekta *MEDIATE*. Logotip projekta *MEDIATE* može se preuzeti na linku: <http://bazaart.org.rs/wp-content/uploads/2014/11/mediate2.jpg>

Bojana Tankosić, master psiholog
Dečje selo „Dr Milorad Pavlović”,
Sremska Kamenica

Uticaj kreativnog dramskog pristupa na unapređenje inkluzivnosti i tolerantnosti među decom i mladima

Mnogobrojna istraživanja beleže porast nasilja i diskriminacije među decom i omladinom u Srbiji. Podaci su poražavajući, a širenje konteksta nasilja na okvire škole pokazuje odsustvo sistemskog delovanja na rešenje problema. Tradicionalni sistem obrazovanja očigledno ne daje rezultate u prevenciji i suzbijanju diskriminacije i nasilja među mladima, pa se otvara prostor za primenu drugačijih metoda rada i motivisanje dece za poštovanje jednakosti, inkluzivnost i toleranciju. Međusobna saradnja škole, kulturnog i civilnog sektora je u razvijenim zemljama već izvesno vreme prisutna i obavezna, ali kod nas gotovo da ne postoji. Iako zakonski okvir predviđa takvu mogućnost, nastavni kadar većinom ne pokazuje motivaciju za pronalaženje alternativnih pristupa i metoda u rešavanju konfliktnih situacija među učenicima, a problem je i odsustvo adekvatne obuke za predavače i mentore.

Jedan od načina za menjanje diskriminatorne atmosfere u učionicama širom Srbije je uvođenje drame kao vaspitno-obrazovnog metoda. Kreativna drama podstiče kritičko razmišljanje i otvara pristup rešenju konfliktnih situacija drugačiji od onog koji je zastupljen u tradicio-

nalnom školskom sistemu. Brojna istraživanja pokazuju pozitivne aspekte prisustva drame u školstvu. Primenom dramskih metoda podstiče se razvoj, ne samo verbalne i logičko-matematičke inteligencije (što obezbeđuje tradicionalni obrazovni sistem), već i one kreativne (muzička, telesno-kinestetička i dr.). Drama u obrazovanju pokreće procese mašte, kreativnosti, povećava pažnju i koncentraciju, zadovoljava dečju potrebu za učenjem, ali istovremeno budi radoznalost i preispitivanje moralnih i društvenih sadržaja. Kroz dramsku participaciju, deca uče da istražuju kontekst situacije, potencijalna rešenja i eventualne posledice. Pored navedenog, drama ima i veliki uticaj na razvoj komunikacijskih sposobnosti – aktivno slušanje, razumevanje verbalnih i neverbalnih poruka (mimike, gestova) i veština dijaloga. Kroz interakciju sa drugima, razvija se sposobnost zastupanja sopstvenog stava i poštovanje tuđeg. Razvija se tolerancija, shvatanje i prihvatanje drugačijih pogleda na svet, odnosno prihvatanje različitosti. Posebno mesto zauzima razvoj empatije: kroz preuzimanje uloga u dramskom postupku, mladi uče da bolje shvate tuđa osećanja, stavove i ponašanja. Na taj način se razvija solidarnost, odgovornost i samopouzdanje, što su važne osobine zrelog čoveka (Đorđević Ž.).

